

ББК 86

Мал 18

Маліноўскі Яўген

Парусія: псіхалогія прысутнасці. — Баранавічы : Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны”, 2007. — 260 с., іл.

ББК 86

© Грамадскае аб'яднанне

“Таварыства беларускай мовы

імя Францішка Скарыны” 2007

© Афармленне Уладзімір Гундар

Прыісцьці да свабоды веры

Грамадмова

Шаноўнае спадарства! Вы троемаце ў руках кнігу баранавіцкага грэка-каталіцкага сьвятара айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалёгія прысутнасці”. Артыкулы з гэтай кнігі пэўна часам з’яўляліся на старонках мясцовай газеты “Інтэгрэс” і мелі вялікі водгук у грамадстве. Сябры і сястры з уніяцкай парафіі вырашылі сабраць ў адзінае зборнік тэкстаў, аб напісанае настаяцелем баранавіцкага прыходу св. Мядода Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы, надкаваць суцэльнай кнігай.

У мінулым стагоддзі ўніяцкі сьвятар Леў Гарошка, які ў гады Другой сусьветнай вайны кіраваў у Баранавічах медычнай школай, напісаў кнігу “Навука і рэлігія”. Аўтар абвясціў савецкія тэзісы аб шкоднасьці рэлігіі, нясутнасьці веры ў Бога і навуку, пераканаўча даказаў, што большыя вучоныя ў аграмаднай большасьці былі веруючымі людзьмі. Традыцыі архімандрыта Льва Гарошкі жывуць і працягваюцца сёньняшнімі ягонымі пасьцежнікамі.

Кніга айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалёгія прысутнасці” – гэта першы вопыт псыхалёгічнага абагульненьня рэлігійнай і палітычнай практыкі. Хацеў бы адзначыць, што гэтую тэму сучасныя навукоўцы і сьвятары дэліканта абыходзяць, “пераканаўча” спасылваючыся, што сапраўдная рэлігія па-за палітыкай. Пэўна яно так і ёсьць у дэмакратычным грамадстве, але не ў нас. Трэба прызнаць мужнасьць уніяцкага сьвятара, які ў сваіх разважаньнях пра Бога і існасьць спалучае рэлігію і палітыку, псыхалёгію і мастацтва. Праўда, айца Яўгена цікавіць не столькі сама палітыка, як правая свабода. І калі палітыка перашкаджае свабодзе, то трэба аб гэтам смела казаць. Але на такі крок сёньня здольны не кожны чалавек.

Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае было прававой дзяржавай, у якой панавала воля і талерантнасьць. Прыгонныя сяляне і стараверы сотнямі тысячаў беглі сюды з Расеі ад дэспатызму. Перасьледаваньня на радзіме ардын-

П.17. Выбары	78
П.18. Палітыка	81
П.19. Жэрабя кінута	85
П.20. Пост	88
П.21. Пасха	91
П.22. духоўнасць	93
П.23. Хараство	96
П.24. Быць	99
П.25. Тройца	102
П.26. Слава	105
П.27. Храм	108
П.28. Лішак	111
П.29. “Не хочу иметь ребенка...”	116
П.30. Радаснае ганенне	117
П.31. Вавілонская вежа галерэчаіснасці	123
П.32. Час асабістай прысутнасці	127
П.33. Выбранасць	131
П.34. Ад сектанцтва да еднасці	134
III	
ЭКЗІСТЭНЦЫЯ Выхавання	137
III.1. Успенне	138
III.2. Акмеалагічная персанажытыя узросці	142
III.3. Тэапсіхалагічны аспект прафесійнасці	150
III.4. Сямейная трапеза экумены	153
III.5. Прафесія	156
III.6. Прафесійны іц	160
III.7. Сямейная парусія: “Сем хлябоў і дзве рыбы”	164
III.8. Вяртанне да сябе	169
III.9. Інтэралог	172
III.10. У сям’і не без нарцыса	176

III.11. Любоў не раздражняецца	181
III.12. Ружанец у псіхічным развіцці дзіцяці	188
III.13. “Лебядзінае паляванне”	188
III.14. Містыка	189
III.15. Алтарна-педагагічныя раз’ясканні	192
III.16. Педагагічныя прычынны асаблівасці свабоды	196
IV	
ПСІХАПАГІЧНАЯ ПРОПАГАНДЗІ	203
IV.1. Псіхалогічны сэнс Евангелія	204
IV.2. Час казання	206
IV.3. Вызваленне спаралізаванага	208
IV.4. “Хан будучы ўсе адно”	210
IV.5. Суд Божы	215
IV.6. Суд Божы	218
IV.7. Навігацыя	221
IV.8. Экзарцызм, альбо выпнанне дэманаў	224
IV.9. Перамяненне Гасподняе	226
IV.10. Pietas – Шанаванне	228
IV.11. Не судзі	230
IV.12. Багацце ад Бога	232
IV.13. “Камень, адкінуты будаўнікамі”	234
IV.14. Падвышэнне Пачэснага і Жыццядайнага Кр’яжа	236
IV.15. Казанне на свята Андрэя Першапакліканага	240
IV.16. Шлюбная вячэра	243
IV.17. Старое віно і новая ахвяра	245
POST-PARTOR* – СПАДКАЕМЦА	249
ГЛАСАРЫЙ	251
ЛІТАРАТУРА	253

II.28. Лішак

Большасць маіх студэнтаў адносяцца да гэтай мовы як да нейкага лішку...

Валентын Маскалёў

Гэтым меркаваннем пачыналася мая рэзмова з дацэнтам кафедры гісторыі Беларускага аграрна-тэхнічнага ўніверсітэта (БАТУ) спадаром Валянцінам, з якім мы выпадкова сустрэліся ў купэ цягніка. Ён, вяртаючыся з навуковай канферэнцыі, а я з працы старшыні дзяржаўнай камісіі па выпускных экзаменах у Брэсцкім ўніверсітэце, абодва выказвалі сваю занепакоенасць лёсам пакаленняў, амацаваных памкненнямі да вонкавага прэстыжу і паважання ўнутраных цяжкасцей жыцця, якое часта кажуць за звычайным для постсавецкай прасторы хамствам і кінфалізмам. З балючым сэрцам ён канстатаваў сваю бездапаможнасць адносна выхавання чысціні мовы і пачуццёвага ідэнтаў гэтай прэстыжнай вышэйшай навучальнай установы, як БАТУ. Калі раней моладзь хаця б яе сцены атачалі і слівала, моўным правапарадкам, дык зараз прафесару лепш пабысці групу юнакоў і дзяўчат, якія бессаромна забруджваюць чысціню альма матэр самым агідным брыдкаслоўем. Больш за тое, сярод іх аднаго разу запыталіся аб тым, як азбавіцца гэтай звычкі. Спадар Валянцін ім параіў перайсці да зносу на роднай мове, у якой, як вядома, адсутнічае нецэнзурная лаянка. З гэтай прапановы моладзь толькі нязлосна памаялася: “Вот это уже лишнее”.

“На пачатку было слова”. Кранаючыся лагічнай перспектывы Беларусі, можна з упэўненасцю сведчыць аб тым, што наперад сягне сапраўднага дабрабыту, пакуль не будзе генетычна ўсталявана яе культурная саматоенасць. Цяпер гэтая перспектыва падаецца немагчымай, фантастычнай, але ўжо паспелі ўсе варункі для выхавання лінгвістычнай асобы маладага чалавека, свядомага ў сваім уласным лёсе і лёсе радзімы праз слова Божае. Падчас прыняцця дзяржаўных экзаменаў я назіраў, як будучыя настаўнікі, псіхолагі, у залежнасці ад дысцыплінарных заданняў, пераходзілі ад расійскай мовы да англійскай і беларускай. Іх моўная кампетэнцыя яскрава дэманстравала момант містычнага ўтварэння ў старой душ-



най аўдыторыі свежага паветра перамен. Мары аб будучыні беларускаці асацыююцца з нядаўняй мінуўшчынай, калі родная мова лічылася неэстэтычнай і “деревенской”. Я і сам некалі так лічыў.

Цяпер сітуацыя радыкальна змяняецца. Нават тыя, хто пра беларускую мову мяркуе негатыўна, ужо не адважыцца выказаць падобную думку ўголас. Таму на падставе мэтанакіраванага назірання можна прадбачыць, што пры першай жа духоўна адпаведнай гістарычнай нагодзе, магчыма, пры “Апошняй трубе Спрадвечнага” [1 Кар 15, 52], адукаваная частка моладзі неадкладна і эфектыўна зможа перайсці да ўжывання роднага слова. Тады тая частка, што пагарджала ім, апынецца ў нязручным стане “прывучанай бездапаможнасці” (М. Сэлігмен) з наступствамі “не-да-рэч-насці”, па сутнасці, беспрацоўя. На падставе падобнага роздуму ўяўляецца перспектыва, пры якой кожнай лінгвістычнай асобе знойдзецца ў краіне “рэч паспалітая”, прадмет, праца не толькі для зоробку, але для духоўнага адраджэння. Так, часам створаць усе ўмовы выбару: ад зацятага канфармізму і прыгнанага існавання, падуладнага праславутай газавай Турцыя да культурна-лінгвістычнага намагання народу, складаючага моцную духам цывілізаваную годнасць. Першыя моды для цывільнага выбару відавочныя, але гэта сведчыць аб духоўнай вартасці народа. “Турбінная” ідэалогія і права жаецца “трупным” замбаннем элементаў культуры і палітыкі мастурбатара” (С. Далі), сённяшняя рэвалюцыйная сітуацыя відавочна не ў ленынскіх “нізах” і “вархах”, бо ў “вархах даўно ўжо ўсеўся “проклятыя баклы” і “сённяшні кт” был ничем, тот станет всем”. Рэвалюцыйнасць сённяшняй палітычнай сітуацыі менавіта ў тым, што моладзь хоча жыць па-старому, а старасць не можа кіраваць па-старому. Таму па-балотнаму ціхая краіна раздзіраецца культурна-псіхалагічным шокам “уцечкі мозгоў”. Амбасады розных краін прымаюць моладзь з надзеяй, магчыма марнай, на вяртанне да радзімы. Нягледзячы на псіхалагічны факт прыстасавання да шчырых намераў рэвалюцыйнай моладзі паразітычных матываў іх своекарыслівага рэсепнікаў, тая гістарычная заканамернасць, па якой рэвалюцыя робяць патрыёты, а яе плёнам карыстаюцца гнабныя, сама па сабе сведчыць пра нараджэнне ад Святога Духа



Любові і Маці Эўрапейскай Культуры рэвалюцыя лінгвістычнай асобы Парусіі.

Складваецца ўражанне, што толькі любівыя беларусы праходзяць евангельскі шлях “уцёкаў у Егіпет”. Але парусійская сітуацыя зусім іншая ў параўнанні з месійнай. Так, духоўны сэнс “Егіпта” як і звала адначасова цывілізацыі і дэградацыі можа пашырацца і пашыбляцца за кошт невядомага раней значэння еўрапейскай культуры, кацэнтраванай для беларусаў у *alma mater Polonia*. Менавіта яна ўзяла на сябе адказнасць і міласэрнасць фізічнага і духоўнага кармлення “Немаўчыкі мужчынскага полу” [Адкрыццё 12, 5], за якой у хрысціянстве будучы вечна ўдзячны палякам беларусам, якім трывалым, па-ізраільску грунтоўным і па-хрысціянскаму добрым спосабам, мужчынскае слова зноў ратуецца жаночай постацю культуры ад паганскага бясплоддзя “сэрцам адданых роднай зямлі”. Той, хто адданы небу, згодна слову Божаму, лічыць мастурбацыю за грэх [1 Кар 6, 9]. Ён робіць сталыя высілкі цнатлівага жыцця, плённага нябеснай рызык і зямной ахвяраванасці.

Але да чаго тут мастурбацыя, не разумее чытач? Кніга Быцця распавядае гісторыю Ізраіля, што меў закон, па якім брат памерлага мусіць узяць сабе за жонку яго ўдаву, каб прадоўжыць род. Анан (ад якога, дарэчы, паходзіць тэрмін “ананізм”), афіцыйна ўступіўшы ў шлюб з Тамарай (Фамарыю), быў безадказным гультаём, таму бессаромна мастурбаваў з ёй проста на зямлю. За гэта ён быў пакараны смерцю, бо “Зло было перад вачамі Госпада тое, што ён рабіў” [Быццё 38]. З мэтай падаўжэння роду Тамара, прыкінуўшыся блудніцай, адмысловым спосабам прывабіла свайго свёкра Юду, які толькі потым даведаўся, што стаў бацькам Фарэса, ад якога аж праз восем пакаленняў яўрэяў нарадзіўся цар Давід. Словы Пісання з’яўляюцца не столькі нацыянальнай гісторыяй Ізраіля, колькі парусійяй годнасці кожнага народа, жадаючага свайё саматоенасці і свабоды. Хто, згодна сваіх прыхамаццяў, не дбае аб будучыні народа, знішчаючы ў-мовы яго жыцця, падобна Анану, той моўчкі лоўка прыстасоўваецца да людскіх меркаванняў і жорстка касуе свой род, занядаўшы яго мову і культуру. Адначасова з гэтым мастурбант малюе ў сваіх уяўленнях віртуальную карціну свету на ўласнае падабенства, на-



кшталт неасапрэалізму Беларускага тэлебачання, кампенсуючага ім натуральныя адносіны і пачуццё рэальнасці. Якую ж стратэгію выжывання музіц прыняць малады беларус: прыстасавання да “подавляючага большинства” тэлегледачоў альбо з малітвай несці свой крыж далей? Адказ на гэтае пытанне дае Евангелле: “Хто стане зберагаць душу сваю, той загубіць яе, а хто загубіць яе, той ажывіць яе” [Лк 17, 33]. Любы выбар не прыстасаваных да смерці паводзін і змена палітычных адносін патрабуюць душэўнай і цялеснай напружанасці. Менавіта такім спосабам усякі пераходны момант гісторыі вызначаецца формулай дабрабыту: “Я прыйшоў, каб мелі жыццё і мелі з набыткам” [Яна 10, 10].

“Набытак” альбо лішак жыцця – гэта нешта іншае, чым яго утылізацыя. Некалі Г. Ахматава так пракаменціравала свой Дзень нараджэння: “Падаравалі мне карыснае, а хацелася б усё ж падарунку лішняга”. Набытак, лішак азначае культуру, перадусім культуру мовы і зносін. Ад кнігі Выхаду да апостальскіх пасланняў менавіта лішак, альбо “рэшта народу Божага”, рэфрэнам адгукаецца ў сэрцах веруючых, якія не схілілі кален перад князем гэтага роду: “Так і ў гэты дзень, пасля выбарання мілаты, захавалася рэшта” [Рым 11, 1].

Можа здавацца, што беларуская мова – гэта лішак, без якога спакойна можна абысціся, як без серафанана, стала альбо без сімфанічнага аркестра, “абы не было лішняга”. Але адсутнасць культурнага лішку адразу ж заўважана ў аўчаннем. Там, дзе ўтвараецца маўчанне, моўчыцца і мычанне і канчаецца каханне. Моўчкі 3 ліпеня 2006 г. праходзілі па плошчы ў Мінску пашлюбаваць **пары** беларусаў як жаласнае падабенства паганскага і селля Муна і тыхрыста. Гэты да болю смешны **пара** мянну і пачварым фарсам “бацькоўскага клопату” і шматдзетных сям’ях, якія чамусьці дэманстраваліся ў адсутнасць самай **пары**, і самога феномена “7-Я”. Відавочна, што ружовыя стужкі на шматдзетных “мамах-одиночках” музілі сцісць аб іх пазбаўленні мужчынскага даміравання як непарэчнага лішку, моўчкі склаўшага паўнамоцтва і імя мудраму і безальтэрнатыўнаму “Батьке Белоруссии и всей постсоветския Руси”. Пазбаўленне слова Божага генетычнай вольнасці і абмежаванне яго статусам “ценностей” прыводзіць да вынішчэння племені Вялікага мастурбатара ра-



зам з пакорна укленьчўшай перад ім на кніжцы С. Дамі, маці-адзіночкай. Але праз фалацхавыгную постыць “калектыўнага бессвядомага” (К. Юн) ужо не прастае логіцэнтрызм свядомага чакання рэшты народу, для якога ганебная і лішняя беларуская мова стала сапраўднай.

Асацыяцыя лішку сягае да дэталі шчыі мастацкага твора да дыфэрэнцыяльнага вобраза чалавека ў чалавеку. Навошта, напрыклад, яму “крайняя плоць”, гэтая arrendicula, невялічкая прысмачка, з адсячэння якой, уласна кажучы, усё пачыналася [Кал 2, 24]. Але без гэтага лішку вобраз Божы ў чалавеку пазбаўлены неабходнай дэталі. Новы завет вяртае гэты лішак чалавеку праз “абрэзанне нерукатворнае” [Кал 2, 11]. Таму Мельанджэла, ігнаруючы мастацкія традыцыі, кшталтуе сваё Давіда гэтай неганаровай дэталлю. Такім чынам вольная еўрапейскія культура зрабілася недасягальнай для гістарычнай асімеляцыі і рэстытуцыйнага канону.

